

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „UBALDA“ TEIKIANT PIRTIES KOMPLEKSO PASLAUGAS TYRIMO

2017-03-16 Nr. (17)SN-44)SP-30

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2017 m. vasario 13 d. gavo skundą dėl moterims apribotos galimybės naudotis pirties paslaugomis. Skunde nurodoma, jog nuo 2016 m. birželio mėn. UAB „Ubalda“ (toliau – ir bendrovė) nustatė moterims naują naudojimosi pirties komplekso paslaugomis grafiką, pagal kurį moterys gali maudytis pirtyje tik šeštadieniais. Tuo tarpu iki 2016 m. birželio mėn. moterys galėjo maudytis pirtyje ketvirtadieniais. Buvo labai patogu, nes ketvirtadieniais visą dieną pirtyje maudėsi tik moterys. Skunde teigiama, jog šeštadieniais darželiai nedirba, todėl vienišos motinos neturi galimybių eiti į pirtį, kadangi negali palikti vaikų be priežiūros. Vyrai turi teisę maudytis pirtyje 4 dienas per savaitę, t.y. penktadieniais, šeštadieniais, sekmadieniais ir pirmadieniais. Moterys jaučiasi diskriminuojamos, nes pagal minėtą grafiką jos gali ateiti į pirtį tik vieną dieną per savaitę, kuri yra laisvadienis.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2017 m. vasario 15 d. raštu Nr.(17)SN-44)S-121 kreipėsi į UAB „Ubalda“, prašydama pateikti paaiškinimą: koku pagrindu nuo 2016 m. birželio mėn. pasikeitė paslaugų teikimo grafikas moterims; kodėl moterys gali maudytis pirtyje tik vieną kartą per savaitę ir būtent šeštadieniais; ar pirtyje yra sudarytos sąlygos naudotis pirties paslaugomis moterims su mažamečiais vaikais. Taip pat prašė pateikti kitą, reikšmingą informaciją, susijusią su paslaugų teikimo sąlygų moterims galimu prieštaravimu Lygių galimybių įstatymo nuostatomis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. UAB „Ubalda“ 2017 m. kovo 8 d. gautame rašte „Paaiškinimas“ nurodė, kad bendrovė yra pelno siekianti įmonė, kuri užsiima pirties teikimo paslaugomis. Pirtis dirba šiomis dienomis: pirmadieniais, penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais. Iki 2016 m. birželio mėn. pirtis veikė ir ketvirtadieniais. Pirmadieniais, penktadieniais ir sekmadieniais, pirties paslaugomis naudojami vyrai, šeštadieniais – moterys. Toks grafikas sudarytas atsižvelgiant į vyrų ir moterų, lankančių pirtį, santykį. Vyrų pirtyje lankosi trigubai daugiau, nei moterų. Kai pirtis dirbdavo ir ketvirtadieniais, bendrovė patirdavo nuostolius. Bendrovės direktorė teigia, jog dėl trumpo atsakymui pateikti termino suteikimo, ji nepateikė analizės dėl išdėstytų aplinkybių, kurios pagrįstą būtinybę neteikti paslaugas klientams ketvirtadieniais. Moterims suteikta galimybė naudotis pirties paslaugomis šeštadieniais ir todėl, kad į pirtį jos gali ateiti su mažamečiais vaikais. Priimdama sprendimą nedirbti ketvirtadieniais, bendrovė vadovavosi išskirtinai savo interesais, kadangi veikia kaip ūkio subjektas, siekiantis pelno.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Ubalda“ teikiamos paslaugos, sudarant galimybę moterims naudotis pirties komplekso paslaugomis vieną kartą per savaitę, o vyrams tris kartus per savaitę, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų įstatymo 7 str. 3 p. išdėstytai nuostatai, reglamentuojančiai moterų ir vyrų lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių

varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. gruodžio 13 d. direktyva Nr. 2004/113/EB įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių teikimo bei paslaugų teikimo, kurios tikslas – sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą, nustato pareigą valstybėms narėms imtis priemonių užtikrinti, kad vienodo požiūrio principo būtų laikomasi galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, atsižvelgiant į šios direktyvos taikymo sritį.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 p. nustato, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo: užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties.

UAB „Ubalda“ teikia pirties komplekso paslaugas keturias dienas per savaitę. Pirmadieniais, penktadieniais, ir sekmadieniais šiomis paslaugomis naudojasi vyrai, šeštadieniais – moterys. Bendrovė teigia, jog tokį grafiką padiktavo moterų ir vyrų lankymosi pirtyje, santykis. Vyrai pirties komplekso paslaugomis naudojasi trigubai daugiau nei moterys, todėl moterims skirta viena diena per savaitę, o vyrams – tris dienos.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 str. 8 p. moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Bendrovė neneigė, jog nustatydamą lankymosi pirtyje grafiką vyrams ir moterims, ji vadovavosi išskirtinai savo interesais, nes yra pelno siekianti organizacija. Darytina išvada, jog bendrovė sudarė vyrams palankesnes sąlygas gauti paslaugas ir jomis naudotis, nei moterims, atsižvelgdama tik į savo pelningumo galimybes. Akivaizdu, jog bendrovės tikslas yra pelnas, o ne lygių galimybių užtikrinimas, teikiant pirties komplekso paslaugas. Antidiskriminacinių įstatymų prasme, ši tikslą negalima interpretuoti kaip teisėtą, o nustatytą grafiką, kaip būtiną ir tinkamą priemonę.

Vadovaujantis tokia logika, moterims turėtų būti apribota teisė naudotis tomis paslaugomis, kuriomis vyrai naudojami dažniau, ir atvirkščiai.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 p. tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Tariant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Nagrinėjamu atveju lyginami vyrai ir moteris bei vertinama, ar jiems sudarytos vienodos sąlygos gauti pirties kompleksu paslaugas.

Pareiškėja pateiktame Tarnybai skunde pažymėjo, jog šeštadieniais darželiai nedirba, todėl vienišos motinos neturi galimybių eiti į pirtį, kadangi negali palikti vaikus be priežiūros. Bendrovė nurodo, jog moterys gali eiti į pirtį su vaikais, nes draudimo eiti su vaikais į pirtį nėra. Pažymint galimybę eiti į pirtį su vaikais, nebuvo atsižvelgta į tai, kad „vaikai“ yra ir moteriškos, ir vyriškos lyties, t.y. mergaitės ir berniukai. Pirties kompleksu paslaugos negali būti tapatinamos su maitinimo įstaigos teikiamomis paslaugomis ar kitomis paslaugomis, kurios neturi specifiškumo lyties pagrindu. Šiuo atveju, bendrovė teikia specifines paslaugas, kurios pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 2 str. 13 d. yra epidemiologiškai svarbi veikla, kai asmenys turi tiesioginį sąlytį su žmogaus kūnu. Visuotinai žinoma aplinkybė, jog pirtyse žmonės vaikšto išsirengę (tam ir skirtas skirtingas lankymosi laikas skirtingų lyčių atstovams) arba su maudimuisi skirta apranga, todėl jei motinos galimai gali vestis su savimi į pirtį, kurioje tuo metu prausiasi tik moteriškos lyties atstovės, mergaitės (dukros), tai berniukų (sūnų) vienareikšmiškai – ne.

Pažymėtinas ir moralinis šios paslaugos teikimo sąlygų aspektas. Ne visos moterys, norinčios gauti pirties kompleksu paslaugas, nori vestis į pirtį savo vaikus, todėl atsižvelgiant į tai, kad joms nėra sudarytos galimybės apsilankyti pirtyje tinkamu laiku, jos priverstos atsisakyti šių paslaugų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kritiškai vertintinas bendrovės argumentas, jog vyrų pirtyje lankosi trigubai daugiau, todėl jiems ir yra sudarytos palankesnės sąlygos. Galimai, sudarius palankias paslaugų gavimo sąlygas ir moterims, moteriškos lyties atstovių, norinčių gauti šias paslaugas, skaičius taip pat padidėtų.

3. Vadovaujantis tuo, kad ir moterims, ir vyrams turi būti užtikrintos vienodos galimybės naudotis tomis pačiomis paslaugomis, šiuo atveju pirties kompleksu paslaugomis, UAB „Ubalda“ turėtų pakoreguoti pirties naudojimosi grafiką, nustatant vienodas sąlygas ir moterims, ir vyrams naudotis šiomis paslaugomis. Grafike galėtų būti numatytos tos pačios lankymosi pirtyje dienos ir

moterims, ir vyrams, tik vieną dieną vienos lyties atstovai galėtų gauti pirties komplekso paslaugas iki pietų, kitos lyties atstovai po pietų, ar pan.

Konstatuotina, jog UAB „Ubalda“ sudaryta galimybė naudotis pirties komplekso paslaugomis moterims – vieną kartą per savaitę, o vyrams – tris kartus per savaitę, prieštarauja Moterų ir vyrų įstatymo 7 p. 3 p. išdėstytais nuostatai bei atitinka Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 4 p. nustatytus moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimo požymius, t.y. moterims ir vyrams sudarytos nevienodos sąlygos gauti paslaugas bei jomis naudotis.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. bei Lygių galimybių įstatymo 16 str., 17 str. ir 29 str. 2 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „Ubalda“ vadovą ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, sudarant vienodas galimybes gauti pirties komplekso paslaugas ir moterims, ir vyrams.
2. Įpareigoti UAB „Ubalda“ vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą iki 2017 m. kovo 31 d. informuoti lygių galimybių kontrolierių.
3. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir UAB „Ubalda“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė,
laikinais einanti lygių galimybių kontrolieriaus pareigas

Edita Žiobienė